

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی

دوره سوم، شماره یازدهم، پائیز ۱۴۰۲

نوع مقاله: علمی پژوهشی

صفحات: ۱۳۷-۱۱۵

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ سیاسی

در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

علی‌اکبر طالبی‌متین^۱

اسمعیل کاوسی^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۲۵ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۲۲

عباسعلی قیومی^۳

چکیده

این تحقیق در راستای بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی انجام شده است. روش تحقیق به‌کار گرفته شده در این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر نوع داده‌ها کمی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق عبارت از کلیه کارکنان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی می‌باشند که تعداد آن‌ها حدوداً ۲۵۰۰ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش روش نمونه‌گیری ساده می‌باشد. از جامعه آماری مذکور با توجه به ضوابط نمونه‌گیری تعداد ۲۱۸ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شده و سپس پرسشنامه محقق ساخته مورد پرسش قرار گرفته است. در بخش آمار توصیفی، توصیف داده‌ها در دو بخش متغیرهای زمینه‌ای و متغیرهای اصلی ارائه گردیده و در بخش آمار استنباطی، جهت بررسی فرضیه‌ها از آزمون ناپارامتری همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. با توجه به داده‌های تحقیق می‌توان گفت، بین فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی

فرهنگ، مدیریت، فرهنگ و مدیریت جهادی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۱- گروه مدیریت فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. akbar_matin2000@yahoo.com

۲- گروه مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) ekavousy@gmail.com

۳- گروه مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ghaiyoomi@gmail.com

مقدمه

آلموند، پاول و مونت در اثر مشهور «چارچوبی نظری برای سیاست تطبیقی» فرهنگ سیاسی را این‌گونه تعریف کرده‌اند: «هر فرهنگ سیاسی توزیع خاصی از ایستارها، ارزش‌ها، احساسات، اطلاعات و مهارت‌های سیاسی است. آنان بر این باورند که همان‌گونه که ارزش‌ها و نگرش‌های افراد بر اعمال آنان تأثیر می‌گذارد فرهنگ سیاسی یک ملت نیز بر رفتار شهروندان و رهبران آن در سراسر نظام سیاسی تأثیر می‌گذارد» (آلموند و همکاران، ۱۳۸۱: ۷۱).

بسیاری بر این باورند که فرهنگ سیاسی یکی از مؤلفه‌های مهم و کارآمد برای درک ویژگی‌ها و تفاوت‌های موجود در هر جامعه و نظام سیاسی است. بحث فرهنگ سیاسی در قرن بیستم به‌ویژه در رابطه با زمینه‌های فرهنگی دیکتاتوری و دموکراسی مطرح شده است. (بشیری، ۱۳۸۱: ۱۵۹). برخی نیز معتقدند فرهنگ سیاسی خود متأثر از فرهنگ عمومی یک جامعه است. «همان‌گونه که فرهنگ عمومی می‌تواند سالم و یا ناسالم باشد، فرهنگ سیاسی نیز می‌تواند بر تساهل و تسامح سیاسی، احترام و اعتماد متقابل، مشارکت‌پذیری و برخورد منطقی با نظرات در برداشت‌های سیاسی دیگران مبتنی باشد و فرهنگ سالم سیاسی نام گیرد و یا به تحمل‌ناپذیری، بی‌احترامی به نظرات و گرایش‌های سیاسی دیگران، برخوردهای تحریک‌کننده و تخریبی در قلمرو سیاسی و به عبارتی فرهنگ ناسالم سیاسی نامیده شود» (ازغندی، ۱۳۸۵: ۷۵ - ۷۴).

فرهنگ سیاسی به‌طور کلی در طول حیات سیاسی و اجتماعی یک جامعه و تحت تأثیر عوامل مختلفی چون وضعیت اقلیمی و جغرافیایی، ساختار نظام سیاسی و اجتماعی، شرایط تاریخی، نظام اعتقادی، آداب و رسوم، نظام اقتصادی و... شکل می‌گیرد و سپس در یک فرایند مستمر جامعه‌پذیری سیاسی نهادینه می‌شود و از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. (کاظمی، ۱۳۸۵: ۲۳)

بر این اساس مدیریت جهادی را می‌توان عمل، فراگرد، یا حالتی دانست که برای تعالی انسان‌ها پدید می‌آید و این به معنای رشد، متحول‌شدن، استفاده از فرصت‌ها، بالا بردن مقام انسانی می‌باشد (سلطانی، ۱۳۹۶: ۱۴).

از طرفی، در کشورمان باوجود عناصر مثبت در فرهنگ ایرانی و اسلامی که در آن به‌کار ارزش بسیار داده می‌شود؛ در متن جامعه ارزش‌هایی غلبه دارند که اخلاق کار^۱ را تضعیف می‌کنند (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۶). بر این اساس، یکی از علل توسعه‌نیافتگی کشور، ضعف فرهنگ و اخلاق کار معرفی شده است (ذوالفقاری و محبی، ۱۳۹۳). اخلاق در همه جوامع بشری پایه خود را از مکتب، ایدئولوژی و نظام ارزشی حاکم بر جامعه خود می‌گیرد. تقدس و قداستی که اسلام به برخی ویژگی‌های

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

اخلاقی بخشیده است آن چنان تعهد و الزامی در معلمان ایجاد می‌کند که باعث تثبیت صفات نیک در معلمان می‌شود، پشتوانه محکمی را در میدان عمل برای آنان به وجود می‌آورد (محمدی، ۱۳۹۹) و موجب می‌شود کارکنان در محیط کار، قابل احترام، تلاشگر، فداکار، مسئولیت‌پذیر، اجتماعی و خلاق شناخته شوند (اسدی و شیرزاد، ۱۳۹۱). با عنایت به لزوم حاکمیت ارزش‌های الهی در سازمان‌های اسلامی، باید شیوه خاص مدیریت جهادی نیز در آن‌ها اجرا شود تا به موفقیت‌های منحصر به فرد خود که همان تعالی انسان است، دست یابد. مدیریت جهادی چه در سطح کلان و چه در سطح خرد، برآمده از اصول و قوانین مشخصی است که بر اساس ملاک‌های اسلامی استوار گشته و سمت و سوی الهی دارد و هدف آن ارتقای انسان در جهت کمال و بهبود نظام‌های اجتماعی است (حاجیان و همکاران، ۱۳۹۲). به‌رغم تأکیدات مکرر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) مبنی بر اجرا و نهادینه‌سازی فرهنگ و مدیریت جهادی به‌عنوان بهترین الگوی مدیریتی، متأسفانه تمامی شواهد گویای آن است که احیای این فرهنگ و شیوه مدیریتی مورد اهتمام جدی سایر تصمیم‌گیرندگان، برنامه‌ریزان و مدیران نیست لذا برای باوریم که هر جا تحول بنیادین و دستاورد قابل توجهی در کشور به دست می‌آید در سایه فرهنگ و مدیریت جهادی و انقلابی است. برای مدیریت جهادی شاخص‌های متعددی بیان شده است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود (سلطانی، ۱۳۹۶). دین محوری و کار برای رضایت خداوند متعال به‌عنوان محور اصلی تفکرمدیران و کارکنان، آرمان‌گرایی، ولایت مداری و پیروی از رهبری در تمامی سطوح سازمانی و تلاش در جهت حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی (سلطانی، ۱۳۹۶).

در همین راستا پژوهش حاضر در پی آن است تا رابطه بین فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) را با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی بررسی نماید.

پیشینه تحقیق

قائدعلی و سلیمی در سال ۱۳۹۹ در تحقیقی به بررسی سیر تطور مدیریت جهادی در جهاد سازندگی پرداختند؛ برای این منظور از روش تحلیل محتوا استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد جهاد سازندگی در سیر تطور خود پنج دوره عمر را تجربه کرده‌است. شروع هر یک از دوره‌ها به ترتیب عبارت است از: تشکیل جهاد سازندگی (۱۳۵۸)، شروع جنگ تحمیلی (۱۳۵۹)، وزارتخانه شدن جهاد سازندگی (۱۳۶۲)، پایان جنگ تحمیلی (۱۳۶۷) و ادغام در وزارت کشاورزی (۱۳۷۹). مدیریت و فرهنگ جهادی در دوره اول متولد شد و رشد یافت و در دوره دوم تقویت شد و در دوره سوم به بلوغ

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۱، پائیز ۱۴۰۲

کامل رسید؛ اما با پایان یافتن جنگ و شروع دوره چهارم، مدیریت جهادی افول کرد و در دوره پنجم هم‌زمان با ادغام جهاد سازندگی در وزارت کشاورزی استحاله شد (فائدعلی و سلیمی ۱۳۹۹). خزائی و همکاران در سال ۱۳۹۸ به کدگذاری ۵۲۵۵ عبارت کتاب نهج‌البلاغه به کمک نرم‌افزار تحلیل متن مکس کیودا نسخه ۱۲ پرداخته. شکل‌دهی قالب مضامین در سه بُعد اصلی «محیط امیرالمؤمنین (ع)»، «ویژگی‌های شخصی امیرالمؤمنین (ع)» و «نظام مدیریت جهادی امیرالمؤمنین (ع)»، الگوی مدیریت جهادی آن حضرت شامل ابعاد نگرشی، انگیزشی، رویکردی و رفتاری-عملکردی که خود در بردارنده ۲۵ مؤلفه و ۲۸ شاخص هستند به دست آورند. همچنین ۱۵ مؤلفه از الزامات به‌کارگیری مدیریت جهادی و شرایط آن و شش مؤلفه از نتایج و دستاوردهای مدیریت جهادی از تحلیل مضمون نهج‌البلاغه استخراج‌شده و ابعاد اصلی الگوی نهایی را تکمیل نمودند. ویژگی این الگو آن است که می‌تواند سنجهای برای ارزیابی مدل‌های مدیریت جهادی نسبت به الگوی مدیریت جهادی یک فرد معصوم در مکتب مدیریت اسلامی باشد. (خزائی و همکاران، ۱۳۹۸). شاکر اردکانی و همکاران پژوهشی با عنوان تحلیل اثرات مدیریت جهادی بر ادراک کارکنان از سیاست سازمانی با تمرکز بر نقش میانجی فضیلت سازمانی بیمارستان امام جعفر صادق میبد انجام دادند و نتیجه گرفتند که مدیریت جهادی بر ادراک کارکنان از سیاست سازمانی با تمرکز بر نقش میانجی فضیلت سازمانی تأثیر معناداری دارد. مدیریت جهادی به‌عنوان سبک نوین مدیریتی می‌تواند در جهت بهبود و تحول مدیریتی در حوزه بهداشت و درمان اثرات مثبتی را در جهت ارتقاء فضایل و افزایش اعتماد، همدلی و همکاری و کاهش اثرات مخرب رفتارهای سیاسی و ادراکات آن داشته باشد. (شاکر اردکانی و همکاران، ۱۳۹۷). سلطانی در پژوهشی با عنوان شناسایی مؤلفه‌های فرهنگ و مدیریت جهادی در حوزه کسب‌وکار (با تأکید بر پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی) با مرور مبانی نظری و پایه تحقیق، مبانی دینی (آیات قرآن کریم، احادیث و روایات، بیانات امام خمینی و سخنان و تدابیر مقام معظم رهبری مدظله‌العالی) بررسی و کنکاش تحقیق خود را انجام دادند. در نهایت شاخص‌های مدیریت جهادی ۲۴ مورد، مؤلفه‌ها و معیارهای استخراج‌شده از آیات قرآن کریم و روایات و احادیث در بعد عمومی حوزه کسب‌وکار، ۵۳ مؤلفه و در بعد تخصصی و حرفه‌ای کسب‌وکار ۵۸ مؤلفه می‌باشد و مؤلفه‌های ناظر بر اقتصاد مقاومتی مستخرج از بیانات مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۲۶ مورد ارائه شده است. (سلطانی، ۱۳۹۶). جزینی و مرادی پژوهشی با عنوان تأثیر مدیریت جهادی بر اثربخشی سازمانی در بازرسی کل ناجا انجام دادند و نتیجه گرفتند که مدیریت جهادی بر اثربخشی سازمانی تأثیر معناداری دارد این نتیجه حاکی است که هر چه مدیران بازرسی کل ناجا بر محیط مبتنی بر مدیریت جهادی تأکید کنند و از آن بهره‌مند باشند،

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

اثربخشی سازمانی نیز افزایش خواهد یافت. بر این اساس اثربخشی سازمانی با محیط مبتنی بر مدیریت جهادی قابل پیش‌بینی است. محیط اداری مبتنی بر مدیریت جهادی می‌تواند سازمانی اثربخش را برای بازرسی کل ناجا به ارمغان بیاورد (جزینی و مرادی، ۱۳۹۶). درستی و همکاران پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر مدیریت جهادی بر بهبود مدیریت منابع انسانی بین مدیران ادارات کل استان آذربایجان غربی انجام دادند و نتیجه گرفتند که مدیریت جهادی بر بهبود مدیریت دولتی در ادارات کل استان آذربایجان غربی اثر می‌گذارد. همچنین وجود آرمان بزرگ که از ابعاد مدیریت جهادی در این پژوهش بوده است. (درستی و همکاران، ۱۳۹۴).

چارچوب نظری تحقیق

توسعه فرهنگ سیاسی

یکی از مفاهیم کلان در علوم سیاسی و اجتماعی، «فرهنگ سیاسی» است؛ مفهومی که از ترکیب دو مؤلفه فرهنگ و سیاست پدید آمده و در یک تعریف کوتاه و ساده می‌توان آن را مجموعه نگرش‌ها و باورهای یک جامعه نسبت به نظام سیاسی خود دانست. از این‌رو، برای شناخت فرهنگ سیاسی هر جامعه‌ای باید مطالعات مجزا داشت و در این مسیر با استخراج رویکردها، تحلیل رهیافت‌های مطالعاتی، ترسیم الگوها و قالب‌های متناسب آن جامعه گام برداشت.

فرهنگ سیاسی در فرایند تاریخی شکل می‌پذیرد و به این جهت هم است که در بررسی فرهنگ سیاسی هر جامعه باید ویژگی‌هایی را در نظر گرفت که ریشه در تاریخ آن جامعه دارند. از سوی دیگر تعاریف متعددی از این مفهوم که از سوی اندیشمندان مختلف ارائه شده، نیز بر این پیچیدگی افزوده است. به همین جهت است که نخستین قدم برای شناخت فرهنگ سیاسی ارائه تعریفی از آن است.

فرهنگ سیاسی را در یک عبارت کلی می‌توان به‌عنوان بخشی از فرهنگ اجتماعی، مجموعه‌ای از نگرش‌ها و جهت‌گیری‌های اعضای یک جامعه نسبت به نظام سیاسی، نخبگان سیاسی و قدرت‌های سیاسی تعریف کرد (ازغندی، ۱۳۷۸: ۷۴).

فرهنگ و مدیریت جهادی

عامل فرهنگ^۲ و زیرمعیارهای مرتبط با آن در بهبود بهره‌وری تأثیر مهمی دارند (بابائیان و همکاران، ۱۳۹۲). فرهنگ سازمانی پیوند نزدیکی با فرهنگ عمومی جامعه دارد (بکاس و همکاران، ۲۰۱۹)؛ که انعکاس‌دهنده آداب و رسوم، عرف و سنت‌هاست که بر اثر تعامل با محیط شکل می‌گیرد (مقیمی، ۱۳۹۵). در رابطه با فرهنگ اسلامی^۳ هم وضع به این صورت است؛ یعنی ارزش‌های مطرح در

جامعه اسلامی، برخاسته از این فرهنگ می‌باشد (کاظمی و همکاران، ۱۳۹۵).

در فرهنگ اسلامی، بیکاری، اسراف، اتلاف وقت نکوهش می‌شود و در مقابل از تقوا، پرهیزکاری در کار، قناعت در مصرف منابع، دقت در صحت انجام وظیفه، استفاده مناسب از زمان و به‌کارگیری حداکثر استعداد در جهت نوآوری استقبال می‌گردد. از آنجاکه فرهنگ جهادی^۴ به‌عنوان فرهنگ کار و تلاش توأم با ایمان شناخته شده است، در حقیقت، جزئی از فرهنگ اسلامی به شمار می‌رود. فرهنگ جهادی یک نوع فرهنگ‌سازمانی است که در آن کار در حکم عبادت است (قائدعلی و مشرف جوادی، ۱۳۹۳). فرهنگ جهادی و مجموعه خرده‌فرهنگ‌هایش، اعم از رویه‌ها، نگرش‌ها، بینش‌ها و کنش‌های مخصوص به خود، ناشی از جهان‌بینی و نگرشی خاص به مسائل است که ریشه در جهان‌بینی توحیدی داشته و از این نظر با دیگر نظام‌های مطرح در دنیای حاضر تفاوت اساسی دارد (خلیلی و بهرامی، ۱۳۹۹). فرهنگ مدیریت جهادی با مصرف‌گرایی، اشرافی‌گری و شیوه‌های تکنوکراتی (فن‌سالاری) که مولود فرهنگ سرمایه‌داری است مغایرت دارد. به‌عبارتی پیش‌فرض‌ها و مبانی فکری مدیریت جهادی بر مبنای مدیریت اسلامی می‌باشد نظریه و عملکرد مدیریت جهادی در مرتبه نخست بر جنبه‌های انسانی سازمان تأکید دارد. دستیابی به تمدن اسلامی نیازمند وجود فرهنگی است که شاید بتوان فرهنگ مدیریت جهادی را به‌عنوان یک پیش‌زمینه برای آن در نظر گرفت (سهیلی و بهرامی، ۱۳۹۷).

رابطه بین فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۱- دین محوری

انقلاب اسلامی، حاصل عزم و ایمان و نیروی انقلابی مردم ایران است که حول ولایت امام راحل (رض) بسیج شد و طومار رژیم ۲۵۰۰ ساله ستم‌شاهی را در هم پیچید و نظام مقدس جمهوری اسلامی را تشکیل داد. طبیعی است که جمهوری اسلامی برای دوام و بقای خود و دستیابی به اهداف والای انقلاب به همین نیروی انقلابی نیازمند است.

انقلاب در عصر ما مفهومی اجتماعی پیدا کرده که با اصطلاحات فلسفی نزدیک است و آن تغییر بنیادی در جامعه است؛ یعنی دگرگون شدن جامعه از بیخ و بن و اساس؛ به‌عبارت‌دیگر، هرگاه در هم ریختن نظم حاکم با شدت و سرعت و مقرون به‌نوعی عصیان و تمرد و انکار و نفی و طرد باشد، انقلاب رخ داده است؛ پس انقلاب نوعی عصیان و طغیان است علیه نظم موجود و وضع حاکم به‌منظور برقراری نظم و وضعی مطلوب، انقلاب مبتنی است بر نارضایتی و خشم از وضعی و آرزو و طلب وضعی دیگر،

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی‌متین، کاوسی و قیومی

ولی صرف نارضایی از وضعی و آرزوی وضعی دیگر کافی نیست، بلکه انکار و نفی وضع حاضر ضروری است؛ همچنان که طلب‌وجستجو و تلاش و جهاد برای وضعی دیگر ضرورت دارد (مطهری، ۱۳۹۸: ۱۳۹).

۲- ولایت مداری و پیروی از رهبری

مطالعه انقلاب‌های سیاسی و اجتماعی از مهم‌ترین حوزه‌های پژوهشی در علوم اجتماعی به شمار می‌رود. از آنجا که انقلاب‌ها کمتر رخ می‌دهد، وقوع آن‌ها زمینه مناسبی را برای تحقیقات علمی، طرح و آزمون فرضیه‌ها، تحلیل محتوا و ارائه نظریه‌های جدید به وجود می‌آورد. با ظهور انقلاب اسلامی، ارزش‌های دینی به عرصه عمل وارد شد و از آن زمان تجربیات یگانه‌ای در تمامی عرصه‌های سازمانی و مدیریتی به دست آمد؛ تجربیاتی که به سبب نو و متفاوت بودن ماهیت و ارزش‌های انقلاب اسلامی، آن‌ها هم نو و متفاوت است (صلواتیان و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۷).

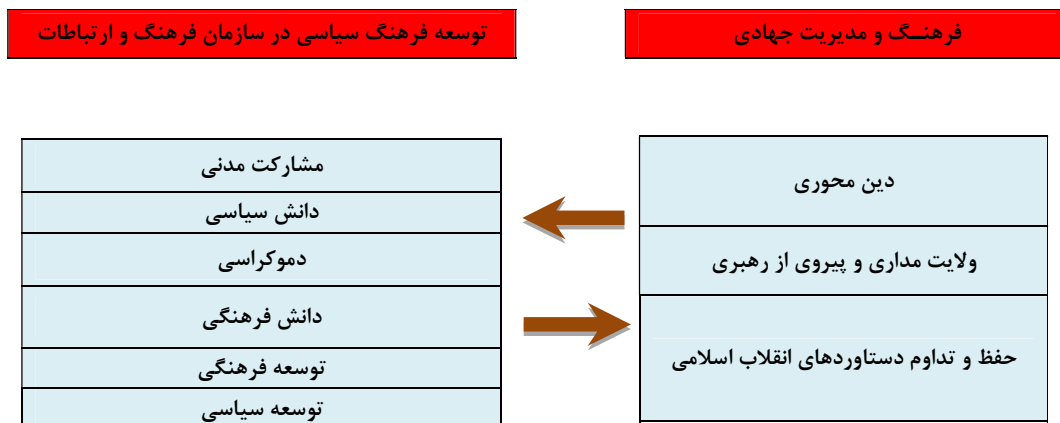
تداوم، حفظ، بی‌ثباتی و ثبات، تحقق و یا عدم تحقق اهداف و آرمان‌ها نقش محوری دارد. خواص در انقلاب‌ها، همواره نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای همچون هدایت افکار عمومی، ترجمان اندیشه‌های رهبری، برخوردار از محبوبیت در زمینه آماده‌سازی مردم و تحقق انقلاب ایفا می‌کنند. حرکت خواص و مدیران و ایفای نقش تعیین‌کننده آنان در فرایند شکل‌گیری انقلاب، مقاطع حساسی را پدید می‌آورد که از الزامات آن، آزمون خواص و آسیب‌شناسی تفکر و رفتار آنان است؛ زیرا در هر انقلابی، مراحل و مقاطع حساسی هست که زمینه‌ساز ثبات و یا تغییر وضعیت در خواص می‌شود (سعیدی شاهروی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۴).

۳- حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی

تداوم انقلاب اسلامی موضوعی است که رهبر انقلاب اسلامی به‌ویژه در سال‌های اخیر بر آن بسیار تأکید کرده‌اند. ایشان می‌فرمایند: «ماندگاری انقلاب را باید به‌عنوان یک هدف در نظر داشت و در این فکر بود که چگونه تأمین خواهد شد. نگاه کنید، ببینید عناصر ماندگاری انقلاب چیست؟ آن عناصر را همه ما باید تأمین کنیم» (مقام معظم رهبری، ۱۹/۱۰/۱۳۹۴).

بعد از رحلت امام، ما هرجا انقلابی عمل کردیم پیش رفتیم و هرجا از انقلابی گری و حرکت جهادی غفلت کردیم، عقب ماندیم و ناکام شدیم؛ این یک واقعیتی است. بنده در این سال‌ها خودم مسئول بودم؛ اگر تقصیری در این مطلب باشد، متوجه این حقیر هم هست؛ هرجا انقلابی بودیم، جهادی حرکت کردیم، بر روی آن ریل حرکت کردیم، پیش رفتیم؛ هرجا کوتاهی کردیم و غفلت کردیم، عقب ماندیم. می‌توانیم بررسی‌ها به شرط اینکه انقلابی حرکت کنیم و انقلابی پیش برویم. (آیت اله خامنه‌ای، ۱۳۹۵)

مدل تحقیق

نمودار ۱- مدل مفهومی تحقیق - محقق ساخته برگرفته از ادبیات تحقیق

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی

بین فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

بین دین محوری با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بین ولایت مداری و پیروی از رهبری با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بین حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کاربردی می‌باشد زیرا هدف از انجام این تحقیق توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص، به قصد کاربرد نتایج یافته‌ها برای توسعه قابلیت اعتماد می‌باشد. همچنین در زمینه‌ی نحوه

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

گردآوری داده‌ها نیز مطالعه حاضر مطالعه‌ای توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق عبارت از کلیه کارکنان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی می‌باشند که تعداد آن‌ها حدود ۲۵۰۰ نفر می‌باشد. از جامعه آماری مذکور با توجه به ضوابط نمونه‌گیری تعداد ۲۱۸ نفر به‌عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده‌اند. در این مطالعه به‌منظور تحلیل داده‌ها از دو رویکرد کلی آماری آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده گردید. در آمار توصیفی به‌منظور توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه آماری در کنار سنجش شاخص‌های پراکندگی داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. همچنین، در آمار استنباطی جهت بررسی فرضیه‌های تحقیق از آزمون همبستگی اسپیرمن و آزمون رتبه‌بندی فریدمن استفاده شده است. مطالعه حاضر دربردارنده یک فرضیه اصلی و ۳ فرضیه فرعی می‌باشد.

یافته‌های تحقیق

آزمون فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی

بین فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۱): آزمون همبستگی فرضیه اصلی

متغیر	دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی
توسعه فرهنگ	۰/۶۴۱**
سیاسی	۰/۰۰۰
	$P < ۰/۰۱$ **

با توجه به جدول ۱ ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری بین دو متغیر (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی) و توسعه فرهنگ سیاسی به ترتیب برابر ۰/۶۴۱ و ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۱ است با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است، به عبارتی بین فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۱، پائیز ۱۴۰۲

جدول (۲): آزمون همبستگی فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی

نتیجه	(دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی)	متغیر
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۱۶	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۴	سطح معنی‌داری
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۵۵	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۵۱۵	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۲۷	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۲۲۶	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۳۸۳	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری

جدول ۲ آزمون همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج جدول مشخص می‌شود مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و مشارکت مدنی برابر ۰/۱۶ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۴ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($sig < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و دانش سیاسی برابر ۰/۵۵ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($sig < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و دموکراسی برابر $0/515$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig}<0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و دانش فرهنگی برابر $0/27$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig}<0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و توسعه فرهنگی برابر $0/226$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig}<0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر فرهنگ و مدیریت جهادی (دین محوری، ولایت مداری و پیروی از رهبری و حمایت دولتی) و توسعه سیاسی برابر $0/383$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig}<0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

فرضیه فرعی اول

بین دین محوری با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول (۳): آزمون همبستگی فرضیه فرعی اول

دین محوری	متغیر	
**۰/۴۰۳	ضریب همبستگی	توسعه فرهنگ سیاسی
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
** P < ۰/۰۱		

با توجه به جدول ۳ ضریب همبستگی و سطح معنی داری بین دو متغیر توسعه فرهنگ سیاسی و دین محوری به ترتیب برابر ۰/۴۰۳ و ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۱ است با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است، به عبارتی بین دین محوری با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول (۴): آزمون همبستگی اسپیرمن دین محوری و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی

نتیجه	دین محوری	متغیر	
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۵۸۲	ضریب همبستگی	مشارکت مدنی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری	
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۱۸۶	ضریب همبستگی	دانش سیاسی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری	
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۱۴۷	ضریب همبستگی	دموکراسی
	۰/۰۰۸	سطح معنی داری	
عدم وجود رابطه معنی دار	۰/۰۴۱	ضریب همبستگی	دانش فرهنگی
	۰/۴۶۴	سطح معنی داری	
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۴۱۱	ضریب همبستگی	توسعه فرهنگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری	
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۱۷۹	ضریب همبستگی	توسعه سیاسی
	۰/۰۰۱	سطح معنی داری	

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

جدول ۴ آزمون همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر دین محوری و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی را نشان می‌دهد.

با توجه به نتایج جدول مشخص می‌شود مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر توسعه دین محوری و مشارکت مدنی برابر $0/582$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر دین محوری و دانش سیاسی برابر $0/186$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر دین محوری و دموکراسی برابر $0/147$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/008$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر دین محوری و دانش فرهنگی برابر $0/041$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/464$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) بیشتر است ($\text{sig} > 0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود ندارد.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر دین محوری و توسعه فرهنگی برابر $0/411$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان 99% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر دین محوری و توسعه سیاسی برابر $0/179$ و سطح معنی‌داری آزمون $0/001$ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از $0/01$ (خطای تحقیق)

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۲، شماره ۱۱، پائیز ۱۴۰۲

کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

فرضیه فرعی دوم

بین ولایت مداری و پیروی از رهبری با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۵): آزمون همبستگی فرضیه فرعی دوم

ولایت مداری و پیروی از رهبری	متغیر	
**۰/۶۳۹	ضریب همبستگی	توسعه فرهنگ سیاسی
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
** P < ۰/۰۱		

با توجه به جدول ۵ ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری بین دو متغیر توسعه فرهنگ سیاسی و ولایت مداری و پیروی از رهبری به ترتیب برابر ۰/۶۳۹ و ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۱ است با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است، به عبارتی بین ولایت مداری و پیروی از رهبری با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۶): آزمون همبستگی اسپیرمن ولایت مداری و پیروی از رهبری و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی

نتیجه	ولایت مداری و پیروی از رهبری	متغیر	
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۲۲۲	ضریب همبستگی	مشارکت مدنی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۴۰۰	ضریب همبستگی	دانش سیاسی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۱۵۲	ضریب همبستگی	دموکراسی
	۰/۰۰۷	سطح معنی‌داری	
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	**۰/۳۲۷	ضریب همبستگی	دانش فرهنگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی‌متین، کاوسی و قیومی

عدم وجود رابطه معنی‌دار	۰/۱۰۱	ضریب همبستگی	توسعه فرهنگی
	۰/۰۵۷	سطح معنی‌داری	
رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد	*۰/۱۱۸	ضریب همبستگی	توسعه سیاسی
	۰/۰۳۷	سطح معنی‌داری	

جدول ۶ آزمون همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر ولایت مداری و پیروی از رهبری و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی را نشان می‌دهد.

با توجه به نتایج جدول مشخص می‌شود مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر ولایت مداری و پیروی از رهبری و مشارکت مدنی برابر ۰/۲۲۲ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر ولایت مداری و پیروی از رهبری و دانش سیاسی برابر ۰/۴ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر ولایت مداری و پیروی از رهبری و دموکراسی برابر ۰/۱۵۲ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۷ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر ولایت مداری و پیروی از رهبری و دانش فرهنگی برابر ۰/۳۲۷ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۱، پائیز ۱۴۰۲

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر ولایت مداری و پیروی از رهبری و توسعه فرهنگی برابر ۰/۱۰۱ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۵۷ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) بیشتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود ندارد.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر ولایت مداری و پیروی از رهبری و توسعه سیاسی برابر ۰/۱۱۸ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۳۷ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۵ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.05$) با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

فرضیه فرعی سوم

بین حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول (۷): آزمون همبستگی فرضیه فرعی سوم

متغیر	حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی
ضریب همبستگی	۰/۵۴**
سطح معناداری	۰/۰۰۰
	** P < ۰/۰۱

با توجه به جدول ۷ ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری بین دو متغیر توسعه فرهنگ سیاسی و حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی به ترتیب برابر ۰/۵۴ و ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۱ است با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است، به عبارتی بین حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی با توسعه فرهنگ سیاسی در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

جدول (۸): آزمون همبستگی اسپیرمن حمایت دولتی و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی

نتیجه	حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی	متغیر
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	*۰/۱۲۱	ضریب همبستگی
	۰/۰۲۹	سطح معنی داری
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۶۰۵	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۶۹۳	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۱۸	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۱	سطح معنی داری
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۴۴۲	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری
رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد	**۰/۱۶	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۷	سطح معنی داری

جدول ۸ آزمون همبستگی اسپیرمن بین دو متغیر حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی و ابعاد توسعه فرهنگ سیاسی را نشان می‌دهد.

با توجه به نتایج جدول مشخص می‌شود مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی و مشارکت مدنی برابر ۰/۱۲۱ و سطح معنی داری آزمون ۰/۰۲۹ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی داری آزمون از ۰/۰۵ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.05$) با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت رابطه معنی داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی و دانش سیاسی برابر ۰/۶۰۵ و سطح معنی داری آزمون ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

فصلنامه رهیافت‌های نوین مدیریت جهادی و حکمرانی اسلامی، دوره ۳، شماره ۱۱، پائیز ۱۴۰۲

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی و دموکراسی برابر ۰/۶۹۳ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی و دانش فرهنگی برابر ۰/۱۸ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۱ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی و توسعه فرهنگی برابر ۰/۴۴۲ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر حفظ و تداوم دستاوردهای انقلاب اسلامی و توسعه سیاسی برابر ۰/۱۶ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۷ می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون از ۰/۰۱ (خطای تحقیق) کمتر است ($\text{sig} < 0.01$) با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر وجود دارد. با توجه به علامت مثبت ضریب همبستگی می‌توان گفت رابطه دو متغیر مثبت و مستقیم است. به عبارتی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش، می‌توان ادعان کرد که یافته‌های این پژوهش منطبق بر یافته‌های پژوهش جزینی و مرادی، با عنوان «تأثیر مدیریت جهادی بر اثربخشی سازمانی در بازرسی کل ناجا» می‌باشد که بر اساس نتایج آن هر چه مدیران بازرسی کل ناجا بر محیط مبتنی بر مدیریت جهادی تأکید کنند و از آن بهره‌مند باشند، اثربخشی سازمانی نیز افزایش خواهد یافت. بر این اساس اثربخشی سازمانی با محیط مبتنی بر مدیریت جهادی قابل پیش‌بینی است. محیط اداری مبتنی بر مدیریت جهادی می‌تواند سازمانی اثربخش را برای بازرسی کل ناجا به ارمغان بیاورد. همچنین، این

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

یافته‌ها منطبق بر یافته‌های پژوهش خزائی و همکاران با عنوان «نظام مدیریت جهادی امیرالمؤمنین (ع)» نیز می‌باشد که نتایج تحقیق حاکی از آن بود که می‌تواند سنجه‌ای برای ارزیابی مدل‌های مدیریت جهادی در مکتب مدیریت اسلامی باشد. یافته‌های این پژوهش همچنین با یافته‌های پژوهش شاکر اردکانی و همکاران با عنوان «تحلیل اثرات مدیریت جهادی بر ادراک کارکنان از سیاست سازمانی با تمرکز بر نقش میانجی فضیلت سازمانی بیمارستان امام جعفر صادق میبد» نیز همخوان می‌باشد که براساس نتایج پژوهش، مدیریت جهادی به‌عنوان سبک نوین مدیریتی می‌تواند در جهت بهبود و تحول مدیریتی در حوزه بهداشت و درمان اثرات مثبتی را در جهت ارتقاء فضایل و افزایش اعتماد، همدلی و همکاری و کاهش اثرات مخرب رفتارهای سیاسی و ادراکات آن داشته باشد. همچنین، این یافته‌ها منطبق بر یافته‌های پژوهش سلطانی با عنوان «شناسایی مؤلفه‌های فرهنگ و مدیریت جهادی در حوزه کسب‌وکار (با تأکید بر پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی)» نیز می‌باشد که نتایج تحقیق حاکی از آن بود که شاخص‌های مدیریت جهادی ۲۴ مورد، مؤلفه‌ها و معیارهای استخراج‌شده از آیات قرآن کریم و روایات و احادیث در بعد عمومی حوزه کسب‌وکار، ۵۳ مؤلفه و در بعد تخصصی و حرفه‌ای کسب‌وکار ۵۸ مؤلفه می‌باشد و مؤلفه‌های ناظر بر اقتصاد مقاومتی مستخرج از بیانات مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۲۶ مورد ارائه شده است.

بنابراین توجه دادن به آرمان‌ها می‌تواند به آفرینش افق‌های روشن بیانجامد؛ به همین سبب هنر خلق اندیشه و عمل انقلابی در مدیران را می‌توان مهم‌ترین ویژگی دانست. مدیریت انقلابی الگویی است که قابلیت‌های لازم برای تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی را دارا بوده و واجد توانایی، ارزش‌ها و ویژگی‌هایی برای مدیران است که از یک نظام مدیریت کارآمد اسلامی انتظار داریم.

منابع

- ۱) ازغندی، علیرضا (۱۳۸۵)، درآمدی بر جامعه‌شناسی ایران، تهران: نشر قومس.
- ۲) اسدی، محسن و شیرزاد، مهران. (۱۳۹۱). نقش اخلاق کاری اسلامی در فرهنگ و تعهد سازمانی. دو فصلنامه اسلام و مدیریت، ۱(۲)، ۱۳۳-۱۵۰.
- ۳) بابائیان، علی، حسین علیزاده و علی محمدی مهموئی؛ (۱۳۹۲)، مدیریت بهره‌وری منابع انسانی، تهران: نوآوران شریف
- ۴) بشیریه، حسین (۱۳۸۱)، «اقتدارگرایی، تکثرگرایی و فرهنگ سیاسی ایران»، ایران فردا، شماره ۲۹، صص ۳۰-۲۰.
- ۵) جزینی، ع، مرادی، ح. ۱۳۹۶. تأثیر مدیریت جهادی بر اثربخشی سازمانی در بازرسی کل ناجا، فصلنامه نظارت و بازرسی، سال ۱۱، شماره ۴۰، صص ۲۸-۱۳
- ۶) حاجیان، طالب؛ کریمی، مهدی؛ آقاسینی، تقی و موسی‌زاده، سیدجواد. (۱۳۹۲). بررسی رابطه میان ابعاد مدیریت اسلامی و رفتار شهروند سازمانی در بین کارکنان علوم پزشکی اصفهان، دوفصلنامه اسلام و مدیریت، ۲ (۳)، ۱۴۱-۱۶۰.
- ۷) خلیلی، کرم و بهرامی، بهاره. (۱۳۹۹). تأثیر فرهنگ جهادی بر بهره‌وری منابع انسانی با تبیین نقش میانجی مدیریت اسلامی (مورد مطالعه: سازمان تأمین اجتماعی استان ایلام). فصلنامه توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی، ۱۳۹۹، (۵۷)، ۱۳۸-۱۵۹
- ۸) درستی، م، قهرمانی، م، مولوی، م. ۱۳۹۴. بررسی تأثیر مدیریت جهادی بر بهبود مدیریت منابع انسانی بین مدیران ادارات کل استان آذربایجان غربی، اولین کنفرانس بین‌المللی نقش مدیریت انقلاب اسلامی در هندسه قدرت نظام جهانی (مدیریت، سیاست، اقتصاد، فرهنگ، امنیت، حسابداری).
- ۹) ذوالفقاری، ا؛ و محبی، ا. (۱۳۹۳). انواع دین‌داری و اخلاق کار؛ مورد مطالعه: کارمندان دانشگاه زنجان. راهبرد فرهنگ، ۷(۲۶)، ۱۴۷-۱۷۷.
- ۱۰) رنجبر، م؛ و اعتباریان خوراسگانی، ا؛ و هادی پیکانی، م. (۱۳۹۶). مطالعه کیفی توسعه و تغییر فرهنگ سازمانی و شناسایی نقاط اهرمی آن با رویکرد اصلاح اخلاق کار در سازمان‌های دولتی (مورد مطالعه استان گلستان). مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۹(۳) (مسلسل ۳۵)، ۱۰۹-۱۲۳.
- ۱۱) سعیدی شاهرودی، علی، مرادی، عزیز مراد، (۱۳۹۵) بررسی و تحلیل نفوذپذیری انقلاب‌های توحیدی، فصلنامه امنیت ملی، سال ششم، شماره بیست و دوم.

بررسی رابطه فرهنگ و مدیریت جهادی با توسعه فرهنگ.../طالبی متین، کاوسی و قیومی

- ۱۲) سلطانی، محمدرضا (۱۳۹۶)، شناخت مؤلفه‌های فرهنگ مدیریت جهادی در حوزه کسب‌وکار (با تأکید بر پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی)، دو فصلنامه علمی - تخصصی اسلام و مدیریت، سال ششم، شماره ۱۲، تابستان و پاییز ۱۳۹۶، ص ۸۵-۱۱
- ۱۳) سهیلی، حمیدرضا و بهرام مرادی (۱۳۹۷)، بررسی و تبیین مؤلفه‌های مدیریت جهادی در راستای حکمرانی اسلامی در جمهوری اسلامی ایران (با تأکید بر بیانیه گام دوم انقلاب)، (۱۴۰۰)، مجله حکمرانی متعالی، شماره ۸، ص ۱۰۷-۱۳۳
- ۱۴) شاکر اردکانی، م، امراللهی بیوکی، ن، غفوری چرخایی، ح، زارعی محمودآبادی، م. ۱۳۹۷. تحلیل اثرات مدیریت جهادی بر ادراک کارکنان از سیاست سازمانی با تمرکز بر نقش میانجی فضیلت سازمانی بیمارستان امام جعفر صادق میبد، طلوع بهداشت، سال ۷، شماره ۳، صص ۲۶-۳۸
- ۱۵) صلواتیان، سیاوش؛ حق وردی طالقانکی، میثم و گودرزی، غلامرضا (۱۳۹۶)، الگوی رهبری شهید سید مرتضی آوینی در فعالیت‌های رسانه‌ای (۱۳۹۶)، مدیریت اسلامی، س ۲۵.
- ۱۶) قائدعلی، ح و سلیمی، غ. سیر تطور مدیریت جهادی در نهادهای انقلاب اسلامی (مطالعه موردی جهاد سازندگی) (DOR: 20.1001.۱.۲۰۰۸۶۱۲۱.۱۳۹۹.۱۹.۹۰.۶.۷. فصلنامه مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، ۱۹(۹۰)، ۱۳۷-۱۵۲
- ۱۷) قائدعلی، حمیدرضا و محمدحسین مشرف جوادی؛ (۱۳۹۳)، فرهنگ‌سازمانی حاصل از مدیریت جهادی (مطالعه موردی: جهاد سازندگی در دفاع مقدس)، مهندسی فرهنگی، ۸ (۷۹)، ۷۸ - ۶۲.
- ۱۸) کاظمی علی‌اصغر، ۱۳۸۵، بحران نوگرایی و فرهنگ سیاسی در ایران معاصر، تهران نشر قومس، ص ۱۰۵
- ۱۹) محمدی، زینب (۱۳۹۹)، تأثیر مدیریت دانش اسلامی بر توسعه سرمایه‌های انسانی با لحاظ کردن نقش میانجی اخلاق کار اسلامی (مورد مطالعه: اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های دولتی ایلام)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ایلام، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- ۲۰) مطهری، مرتضی، (۱۳۹۸)، بررسی اجمالی نهضت‌های اسلامی در صدسال اخیر، تهران، صدرا.
- ۲۱) مقام معظم رهبری، ۱۹/۱۰/۱۳۹۴
- ۲۲) مقیمی، سیدمحمد؛ (۱۳۹۵)، مبانی سازمان و مدیریت، تهران: زاهدان.
- ۲۳) نجفی، محمدحسن، جواهر الکلام فی الشرح شرایع الاسلام، ۱۳۶۲، ج ۲۱، ص ۳.

- 24) 23. Almond, G. & Powell, B. (1992) Comparative Politics: A Development Approach, Oxford & IBH Publishing Company, New Delhi.
- 25) 24. Almond, G.A. & Verba, S. (1963) The Civic Culture. Political Attitudes and Democracy in Five nations (Princeton University Press).
- 26) 25. Bakas, Dimitrios & Kostis, Pantelis & Petrakis, Panagiotis. (2019). Culture and Labour Productivity: An Empirical Investigation. Economic Modelling. 10.1016/j.econmod.2019.05.020.

یادداشت‌ها:

-
- 1 Work ethic
2 Culture
3 Islamic culture
4 Jihadi culture

**Investigate the relationship between Jihadi Culture & management
with development of political culture
in Islamic Communication & culture organization**

Aliakbar Talebi Matin¹

Receipt: 16/07/2023   Acceptance: 13/09/2023

Esmacil Kavousi²

Abbasali Ghayoumi³

Abstract

The aim of the current applied, descriptive and correlational study was to investigate the relationship between Jihadi Culture & management with development of political culture in Islamic Communication & culture organization. The research population comprised 2500 employees in Islamic Communication & culture organization out of whom a sample 218 was randomly selected, to participate in the study. The research data were collected using a researcher-made five-point level Likert scale questionnaire. Having distributed and collected the questionnaires, we analyzed descriptively and inferentially. Descriptively, features like absolute and relative frequency, mean, standard deviation and variance of background and main variables were estimated. Inferentially, correlational tests, multiple and spirman used indicated that Jihadi Culture & management had a significant relationship between Jihadi Culture & management with development of political culture in Islamic Communication & culture organization.

Keywords

Culture, management, Jihadi Culture & management, Islamic Communication & culture organization

1-Department Cultural Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. akbar_matin2000@yahoo.com

2-Department of Cultural Management and Planning, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author) ekavousy@gmail.com

3-Department of Cultural Management and Planning, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. ghayoomi@gmail.com